

Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn
info@mkm.ee

08.10.2025 nr 5-2/5585-1

Ettepanek Eesti-Läti IV elektriühenduse riigi eriplaneeringule

Saaremaa Vallavalitsus ja Saarte Energiaagentuur on 04.03.2025 pöördunud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) poole palvega Eesti-Läti IV elektriühenduse riigi eriplaneeringus (edaspidi *eriplaneering*) rõhutatult välja tuua, miks eelistatakse õhuliini, mitte ühenduse rajamist maakaablina.

MKM on 02.04.2025 vastuskirjas nr 13-3/996-2 andnud teada, et eriplaneeringu raames maakaabli uuringut läbi ei viida ja kogu trassi ulatuses maakaabli alternatiivi sisse ei tooda. Vastuskirja kohaselt koostab Elering kirjelduse, kus selgitatakse, miks ei saa ühe krundi piires minna maakaablist ja miks ei ole üleüldiselt ühiskonna jaoks mõistlik, kui 330 kV liin on suures osas maakaablis.

Saaremaa Vallavalitsus ja Saarte Energiaagentuuri pöördumise mõte ei olnud analüüsida eriplaneeringus maakaabli rajamist ühe krundi piires, kuid vastuse põhjal jääb Saaremaa vallale endiselt selgusetuks, miks ei kaaluta planeeringulahenduses maakaabli rajamist samadel alustel nagu õhuliini trassikoridoride alternatiive. Siiani ei ole maakaabli rajamist kaalutud, sest väidetavalt on see ebaotstarbekas. Samas on see Saaremaa valla hinnangul meelevaldne otsus, sest tegelikult ei ole maakaabli varianti hinnatud ning seega ei ole olnud võimalik seda ka sisuliselt kaaluda.

Põhjuseks on välja toodud maakaabli kallidus võrreldes õhuliiniga. Seda võib aga väita vaid taristu alginvesteeringu kohta. Alginvesteering aga ei määra kulutuse otstarbekust ja kallidust selle elukaare lõikes, vaid tuleb arvesse võtta ka liini hooldus-, remondi- ja utiliseerimiskulusid. Samuti kõiki kulusid seoses maakasutusega. Muid lisanduvaid kulusid ja õhuliini suuremat mõju võrreldes maakaabliga, ei ole aga üldse arvestatud.

Palume, et maakaabli ja õhuliini otsese hinna võrdluses võetaks arvesse kõiki pikaajalisi maksumuse komponente. Sealhulgas:

- taristu alginvesteering;
- taristu oodatav kasutusiga. Üldise näitena: õhuliinidel arvestatakse oodatavaks kasutuseaks 20 aastat, maakaablil 40 aastat;
- kulu maakasutusõiguse omandamiseks. Seletuseks: õhuliinil on tunduvalt laiem kaitsevöönd kui maakaablil. Elering pakub olulisi rahalisi kompensatsioone maaomanikele, sh metsa väärtuse kompenseerimist. Kusagilt ei selgu, kui suur oleks vastava kulu erinevus õhuliini korral ja maakaabli korral;
- trajektoori pikkuse erinevus, mis võib tuleneda teatud juhtudel asjaolust, et maakaabliga ei ole vajalik, vastupidiselt õhuliinile, suure kaarega ümber minna majapidamistest ja muudest tundlikest aladest. Samuti saab maakaabli puhul kaaluda erinevaid alternatiive

trassi asukoha suhtes, mis õhuliini trassikoridorina on välistatud. Lisaks võib veel välja tuua asjaolu, et ka merekaabli pikkus võib sellest sõltuvalt muutuda, mille rajamine on eeldatavalt maakaablist kulukam;

- eeldatav hoolduskulu. Näitena Connectolt: maakaabli hoolduskulud on maksimaalselt 40% õhuliini hoolduskuludest;
- eeldatavad elektrikaod. Mõnedel andmetele õhuliinil umbes 20% suuremad kui maakaablil;
- trassi hooldamisel või likvideerimisel tekkivad utiliseerimiskulud;
- rikete tekkimise tõenäosus ja sellest tekkivad lisakulud. Arvesse võtta asjaolu, et maakaabel tagab tunduvalt parema kohanemise kliimamuutusega ja sellest tuleneva ekstreemsete ilmaolude sageduse tõusuga, seega on säilenõtkem ning rikete tekkimine on ebatõenäolisem.

Samuti on adekvaatse pildi kujunemiseks oluline võrrelda trassiga kaasnevaid mõjusid samadel alustel nagu õhuliini alternatiivsete trassikoridoride võrdlemisel. Sealhulgas:

- kultuurilised mõjud: trassikoridori ja trassi enda visuaalne mõju maastikele, sealhulgas väärtuslikele maastikele ja ilusa vaatega aladele, miljööväärtuslikele aladele jne;
- sotsiaalsed mõjud: mõju ümbritsevatele aladele, millel on oluline roll kohalike elanike jaoks, nt tiheasustusalad, elamualad, ühiskondlikud hooned, puhkealad, turismiga seotud alad jmt;
- majanduslikud mõjud: mõju olemasolevale maakasutusele ja trassikoridoride ümbruses aset leidvale majandustegevusele, nt põllumajandus, metsandus, turism jmt; mõju kinnisvara hindadele. Samuti arvestada majanduslike mõjude hindamisel taristu maksumust kogu selle elukaare ulatuses;
- keskkonnamõjud: näiteks õhuliini ja maakaabli mõju linnustiku ja loomastiku rändeteedele ja nende ohutusele, pesitsus- ja toitumispaikadele, samuti võtta arvesse Saaremaa rolli UNESCO Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmialana.

Ettepanekuna palume päriselt hinnata maakaabliga ja õhuliiniga kaasnevaid elukaarepõhiseid kulusid, et neid oleks võimalik omavahel võrrelda, ning samadel alustel hinnata ka nende poolt tekitatavaid mõjusid. Kui ei ole konkreetseid andmeid, mida on võimalik analüüsida, ja ei ole läbi viidud hindamist, siis ei ole põhjendatud ka väide, et maakaablit ei ole võimalik teha selle suurema maksumuse tõttu või et see ei ole üleüldiselt ühiskonna jaoks mõistlik.

Tunnetame, et peamine vastuseis Saaremaa elanike poolt kõrgepingeliini planeerimisele tuleneb selle suurtest maakasutuse piirangutest ning visuaalsest mõjust, maakaabli puhul langeksid mõlemad põhjused ära. Samuti leiame, et Eleringi väited maakaabli ja õhuliini tohutu hinnavahe kohta on sisuga kinnitamata, eriti arvestades seda, et algselt taheti rajada 2 eraldiseisvat 330 kV õhuliini, nüüd aga 1.

Lugupidamisega

(digitaalselt allkirjastatud)

Mikk Tuisk
vallavanem

Kätlin Kallas, 452 5044
katlin.kallas@saaremaavald.ee